

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.010.08.2018

P/18/093

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/093 – Finansowanie działalności ochotniczych straży pożarnych
Okres objęty kontrolą	Lata 2014-2017
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Ryszard Litwiniuk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/87/2018 z dnia 8 czerwca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Ochotnicza Straż Pożarna w Hordzieźce, Hordzieżka 30, 21-412 Adamów (dalej: OSP)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mieczysław Dzido, Prezes OSP Hordzieżka (dowód: akta kontroli str. 2-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia¹, że otrzymane przez OSP środki finansowe ze źródeł publicznych zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem i wpłynęły na poprawę wyposażenia jednostki w sprzęt i umundurowanie. Nie zabezpieczyły jednak potrzeb w zakresie normatywnego wyposażenia ratowników, przyjętego uchwałą Prezydium Związku OSP RP nr 124/22/2005.

W badanym okresie OSP brała udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych, zgodnie z dyspozycjami Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Łukowie. Strażacy OSP – z wyjątkiem czterech, biorących udział w akcjach gaśniczych w 2015 r. – spełniali wymogi udziału w tych działaniach, tj. posiadali wymagane przeszkolenie i ważne badania lekarskie. Wykorzystywany w działaniach ratowniczych sprzęt był sprawny i posiadał aktualne przeglądy techniczne.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na udziale w działaniach ratowniczo-gaśniczych strażaków ochotników, którzy nie posiadali aktualnych badań lekarskich i przeszkolenia pożarniczego oraz nieprowadzeniu ewidencji księgowej, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości².

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Wykorzystanie środków publicznych przeznaczonych na działalność OSP

Opis stanu faktycznego

1. OSP w Hordzieźce jest stowarzyszeniem zarejestrowanym, prowadzi działalność na podstawie statutu, ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach³ oraz ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej⁴. Stowarzyszenie jest członkiem Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP (dalej:

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2018 r. poz. 395, ze zm.

³ Dz. U. z 2017 r. poz. 210, ze zm.

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 620.

ZOSP RP). Statut OSP został uchwalony przez walne zebranie OSP w Hordzieżce⁵. W ramach OSP nie została wyodrębniona jednostka operacyjno-techniczna. Jednostka OSP nie została włączona do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (dalej: ksrg).

(dowód: akta kontroli str. 6-18, 85-90)

2. Z raportów, będących załącznikami do protokołów z walnych zebrań sprawozdawczych członków OSP, wynika, że liczba członków jednostki wynosiła według stanu na koniec: 2014 r. – 25 członków, 2015 r. – 20, 2016 r. – 20, 2017 r. – 23 członków. Do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych uprawnionych było 13 członków wg stanu na 31 grudnia 2014 r. i 10 – na koniec 2015 r., 2016 r. i 2017 r. Szkolenie podstawowe strażaków ochotników OSP ukończyło 10 osób, kurs w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy – cztery, szkolenie kierowców – jedna osoba.

(dowód: akta kontroli str. 19-82, 156-160)

3. Na podstawie oględzin, raportu za 2017 r. złożonego przez Prezesa OSP w Urzędzie Gminy Adamów oraz arkuszy spisu z natury (z dnia 2 stycznia 2017 r.) ustalono, że Jednostka OSP wyposażona była m.in. w: samochód ratowniczo-gaśniczy z 1984 r., pilarkę do drewna, dwie motopompy, 10 węży tłocznych, sześć ssawnych, syrenę elektryczną, drabinę wysuwną oraz dwie latarki. Ponadto na wyposażeniu OSP znajdowało się: 10 kompletów ubrań koszarowych, 12 kominiaerek niepalnych, pięć par butów specjalnych, dwie pary rękawic specjalnych, dziewięć hełmów strażackich, dwa komplety ubrań specjalnych.

Liczba posiadanych przez OSP kompletów ubrań specjalnych, rękawic i butów była niewystarczająca dla wszystkich ratowników biorących udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych. Zgodnie z uchwałą nr 124/22/2005 Prezydium Związku OSP RP z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawie normatywnego wyposażenia ratowników ochotniczej straży pożarnej, OSP powinna posiadać po jednym komplecie ubrania specjalnego, obuwia i rękawic dla każdego ratownika. Według stanu na dzień 19 lipca 2018 r., uprawnionych do udziału w akcjach ratowniczych było siedmiu strażaków.

Przeprowadzone oględziny wykazały, że OSP Hordzieżka nie posiadała aparatów ochrony dróg oddechowych z sygnalizatorami bezruchu, radiotelefonów nasobnych, pompy szlamowej, agregatu prądotwórczego oraz zestawu PSP R-1. Budynek strażnicy nie był ogrzewany i brak było zaplecza sanitarnego dla strażaków ochotników.

W złożonych wyjaśnieniach Prezes poinformował, że „OSP chciałaby mieć bogatsze wyposażenie w sprzęt ratowniczy oraz umundurowanie, zwłaszcza ochronne, ale działamy w ramach swoich sił i możliwości. W razie jakichkolwiek pożarów, czy innych zdarzeń miejscowych nasza jednostka jest uzupełnieniem działających sił KP PSP w Łukowie i jednostek będących w ksrg. W akcjach z naszej jednostki uczestniczy maksymalnie 4-5 strażaków. Zdają oni sobie sprawę, co im wolno, a na co nie mogą się narażać. Często zabezpieczają teren akcji, zaopatrują w wodę gaśniczą i są tzw. „siłą roboczą” do usuwania różnych elementów infrastruktury utrudniających akcję. Udział np. w poszukiwaniach zaginionych nie wymaga, a wręcz wyklucza używanie odzieży ochronnej specjalnej. Nie narażamy zdrowia i życia, gdzie jest to niepotrzebne. Mamy nadzieję, że cyklicznie będziemy pozyskiwali niezbędne umundurowanie, zwłaszcza ochronne specjalne które jest niezbędne do wykonywania wszelkich działań ratowniczych, ale jest jednocześnie drogie i ma także pewien okres trwałości właściwości ochronnych. Dwa komplety dla

⁵ Uchwała z dnia 12 kwietnia 2013 r.

strażaka ratownika i jego zabezpieczającego to minimum na dziś. Planujemy pozyskanie następnych.”

(dowód: akta kontroli str. 116, 134-135, 160, 168-170)

Zapewniono sprawność urządzeń alarmowych i sprzętu łączności radiowej, tj. dokonywano terminowo ich przeglądów technicznych oraz konserwacji według zaleceń producenta. Utrzymywano kompletność i sprawność pozostałego sprzętu ratowniczego oraz wyposażenia osobistego członków OSP, biorących udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych. Zapewniono wymagane przepisami przeglądy samochodu ratowniczo-gaśniczego, a kierowca posiadał stosowne dokumenty do prowadzenia tego pojazdu.

(dowód: akta kontroli str. 83-84, 116, 154-156)

4. OSP w Hordzieźce miała zapewnić dobową gotowość operacyjną. Według wyjaśnienia Prezesa Zarządu OSP, informacje o gotowości operacyjnej oraz jej czasowym obniżeniu zgłaszane były do KP PSP w Łukowie poprzez radiostację lub telefonicznie. Informacje o czasowym obniżeniu gotowości operacyjnej zgłaszano w okresie zimowym, przy obniżeniu się temperatury powietrza, gdy woda była spuszczana ze zbiornika samochodu ratowniczo-gaśniczego z powodu braku ogrzewania garażu. Nie prowadzono dokumentacji ww. zgłoszeń.

(dowód: akta kontroli str. 91-92)

5. W latach 2014-2017 OSP otrzymała 10 dyspozycji udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych z Komendy Powiatowej PSP w Łukowie, żadna dyspozycja nie została cofnięta. OSP brała udział w pięciu działaniach w 2015 r., jednym w 2016 r. i czterech w 2017 r., wszystkie związane były z gaszeniem pożarów i przeprowadzone były wspólnie ze strażakami z PSP.

(dowód: akta kontroli str. 93, 114-115)

Badanie dokumentacji pięciu działań ratowniczo-gaśniczych wykazało, że czterech strażaków ochotników, uczestniczących w akcjach nie posiadało ważnych badań lekarskich, w tym jeden nie posiadał również przeszkolenia pożarniczego⁶.

(dowód: akta kontroli str. 160-168)

6. W latach 2014-2017 Komenda Powiatowa PSP w Łukowie nie przeprowadzała inspekcji gotowości operacyjnej Jednostki OSP Hordzieżka.

(dowód: akta kontroli str. 115)

7. Według wyjaśnienia Prezesa Zarządu OSP, członkowie OSP w Hordzieźce nie sygnalizowali problemów, związanych z realizowaną działalnością społeczną w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Problemem było uczestnictwo w szkoleniach, bowiem na czas szkolenia często kilkudniowego członkowie OSP musieli brać urlop bezpłatny lub wypoczynkowy (brak urlopów szkoleniowych).

(dowód: akta kontroli str. 114-115)

8. Ze sprawozdań finansowych OSP w Hordzieźce wynika, że w badanym okresie jednostka otrzymała środki pieniężne w wysokości:

- w 2016 r. 12,7 tys. zł na zakup sprzętu przeciwpożarowego i ubrań specjalnych, z tego 8,6 tys. zł ze środków finansowych będących w dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (dalej: dotacja MSWiA) i 4,1 tys. zł z dochodów instytucji ubezpieczeniowych (przyznanych przez ZOSP RP). Środki finansowe zostały w całości wydatkowane na zakup m.in. prądownicy, ubrań i butów specjalnych, rękawic strażackich;

⁶ W dwóch przypadkach strażacy ochotnicy (wieloletni członkowie OSP) złożyli oświadczenia o odbyciu szkoleń pożarniczych. Dokumentacja w tym zakresie była gromadzona przez Naczelnika OSP, z powodu jego śmierci wystąpiły trudności z jej skompletowaniem.

- w 2017 r. 22 tys. zł na termomodernizację remizy OSP w Hordzieźce, z dotacji MSWiA (20 tys. zł) i Gminy Adamów (2 tys. zł). Środki finansowe zostały w całości wykorzystane na ww. cel i prawidłowo rozliczone.

(dowód: akta kontroli str. 94-106,117-131)

Zakupów umundurowania i sprzętu, dofinansowanych z dotacji MSWiA dokonano w firmie Arpapol Sp. z o.o. Przyznane w 2016 r. środki finansowe z dochodów instytucji ubezpieczeniowych (4,1 tys. zł) wydatkowane na zakupy w sklepie ZOSP RP. Środki te nie zostały przekazane na rachunek bankowy OSP, wskazano je na fakturze za zakupione towary (wystawioną na kwotę ogółem 11 tys. zł) jako zapłaconą część należności. Przekazanie tych środków na częściową zapłatę należności udokumentowano dowodem „Kasa przyjmie”, w którym jako kontrahenta wskazano OSP w Hordzieźce. Wg wyjaśnienia Prezesa, zakupów dokonano po przeglądzie ofert sklepów internetowych oraz po rozmowach telefonicznych dot. szczegółów zakupu. Zakupiony sprzęt i wyposażenie zostały zaewidencjonowane w księdze inwentarzowej, prowadzonej w OSP Hordzieźka. OSP w Hordzieźce nie prowadziła ksiąg rachunkowych.

(dowód: akta kontroli str. 92, 107-113, 134-135, 159)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W pięciu działaniach ratowniczo-gaśniczych prowadzonych 2015 r. brało udział czterech strażaków, niespełniających kryteriów udziału w tych akcjach, tj. żaden z tych strażaków nie miał aktualnych badań lekarskich, jeden nie odbył przeszkolenia pożarniczego. Z tytułu udziału w akcjach ratowniczych ww. strażacy otrzymali ekwiwalent w kwocie ogółem 624 zł.

Zgodnie z art. 19 ust. 1b ustawy o ochronie przeciwpożarowej bezpośredni udział w działaniach ratowniczych mogą brać członkowie ochotniczych straży pożarnych, którzy m.in. odbyli szkolenie pożarnicze i posiadają aktualne badania lekarskie dopuszczające do udziału w działaniach ratowniczych.

Według wyjaśnienia Prezesa OSP, osoba skierowana na szkolenie w 2018 r. nie została zakwalifikowana z uwagi na brak miejsc. Prezes wystąpi do Wójta Gminy z listą strażaków o wydanie skierowań na badania lekarskie. Za obsadę składu osobowego w akcjach ratowniczo-gaśniczych odpowiada dowódca, który nie powinien dopuszczać osób niespełniających wymaganych kryteriów. Prezes OSP Hordzieźka zobowiązał się, że zwróci na to szczególną uwagę.

(dowód: akta kontroli str. 163, 166-168)

2. W OSP w Hordzieźce nie prowadzono ksiąg rachunkowych.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rachunkowości, jednostka była zobowiązana do stosowania przepisów tej ustawy, w tym prowadzenia ksiąg rachunkowych, o których mowa w art. 13 ustawy o rachunkowości.

W złożonym wyjaśnieniu Prezes OSP Hordzieźka podał, że nie prowadzono ww. ewidencji księgowej, gdyż OSP nie prowadzi działalności gospodarczej.

(dowód: akta kontroli str. 158-159)

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷, wnosi o:

1. Kierowanie do udziału w akcjach pożarniczych wyłącznie strażaków ochotników posiadających wymagane przeszkolenie i ważne badania okresowe.
2. Prowadzenie ewidencji księgowej, zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 26 września 2018 r.

Kontroler
Ryszard Litwiniuk
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
Podpis

.....
podpis

⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm., dalej: ustawa o NIK.